

עליו היודע תעלומות על שברון לבו, אף שאח"כ נתגבר עליו יצרו וחזור לסורו, מ"מ לשעתו היה צדיק גמור (כמו שהוכחנו מגמ' קדושין הנ"ל).
 וזה שאמרו גם כן בעולת התמיד שהיא מכפרת על כל ישראל על הרהור הלב, והוא ג"כ עם התשובה, רק דלא היה מועיל כאמור רק עם העולה, וזה שאמרו 'ובידו עוון' שזה נקרא עון...
 וזה שנקטו הלשון 'לא לן אדם בירושלים כו', וקשה דהא התמיד מקריבין מתרומת הלשכה שהוא משקלי ישראל מכל ארץ ישראל, ואף בחו"ל היו שולחין שקלים, והיה לו לכפר על עון ישראל מכל מקומות מושבותיהם? אך לפי האמור, בחו"ל או בשאר א"י שלא ידעו בכיוון (=בדיוק) זמן הקרבת התמיד, לא שייך כאילו הקריב נפשו, שיועיל התשובה על הרהור הלב, משא"כ בירושלים שהיו אנשי מעמד שעמדו על הקרבת התמיד, וכל אחד גמר בנפשו להקריב נפשו לפני הקב"ה, שפיר אמר שלא לן אדם בירושלים ובידו עון, שהועיל התשובה ע"י הקרבת התמיד כאמור...
 וזהו שנסמך בפרשה תרומת הדשן לתורת העולה, לזכר עפרו של יצחק שצבור על גבי המזבח, שגם הוא זכה על ידי מסירות נפש שיצר הרע פסק ממנו, וכמו כן בהקרבת העולה לכפר על הרהור הלב כאמור. (פרי צדיק פרשת צו, ג).

דף ח

י'לקח מדם החטאת שתהא קבלה לשם חטאת' – רש"י מפרש הלימוד הוא מולקח לשון קבלה. [כלומר, הגם שפשט הכתוב מדבר בנתינת הדם על המזבח, שהרי כתוב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח, אעפ"כ מכך שהוציא הכתוב בלשון 'לקיחה' יש לדרשו על קבלה]. ולולא פרש"י היה אפשר לפרש הלימוד ממה שכתוב מדם החטאת משמע שהדם נתקדש ביחוד מלבד קדושת הקרבן שהסכין מקדשו, וזה על ידי קבלתו בכלי שרת (אמת ליעקב ויקרא ד, כה).

'לעכב בכל עבודות בשנוי קדש... מנלן?' – משמע שהשאלה גם על זריקה. ואין ללמוד שינוי קדש משינוי בעלים לפסול – שיש לומר לפי שאין למדים למד מן הלמד בקדשים, והרי שינוי בעלים כתוב בשמיעת קול, וחטאת חלב למדים משם.
 עוד יש לומר, כיון שלא מציינו עיכוב בשינוי קדש בשום עבודה בחטאת, אין ללמוד משינוי בעלים, שמה שינוי בעלים הוא שינוי גדול יותר ולכך הוא מעכב (עפ"י חזו"א זבחים א, ט).
 ומה שבסוגיא דלהלן י. ילפינן שינוי קדש משינוי בעלים בק' וחומר, היינו דוקא לאחר שידענו ששינוי קדש פוסל, ובאנו ללמוד הלכה מסוימת משינוי בעלים. ועוד יתכן עפ"י מה שכתבו התוס' שם שלרבי שמעון אין ללמוד ש"ק מש"ב, א"כ יש לומר דפריך הכא לר"ש.

(ע"ב) 'של"ו קבאיצ"ן ממה"ר בד"א ב"א סימן') – סימן לשמות החכמים שיוזכרו בכל הסוגיא. ראה בפירוט בספר הנוטריקון לר"מ היילפרין, ובספר הסימנים השלם לרפ"י הכהן, עמ' 30. [וב'מלאכת יום טוב' כתב שנפלה כאן טעות סופר].

'דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים. אימא שלמים אין מידי אחרינא לא?' – כלומר, כיון שצריך

לעקור את הפסח משמו במחשבה מפורשת [שלכך אם שחטו לשם פסח בשאר ימות השנה – פסול], שמה אין נחשבת עקירה אלא כשחשב לשלמים, אבל כשחשב לשם דבר אחר אינו נעקר בכך ואם כן ייפסל שלא בזמנו (שפת אמת).

‘כללא קמא מרבי זבחים ותו לא, כללא בתרא דלה’ – כל דלה, ואפילו עופות’ – משמע מכאן ומכמה מקומות שלשון ‘זבח’ / ‘זבחים’ אינו כולל עופות. שכן אין בעופות קדשים זביחה אלא מליקה (כדפרש"י להלן י: ובחולין מא רע"א וכ"כ התוס' סה. ד"ה בן עוף).

[כמו כן להלן י: 'מה לחטאת העוף שכן אינה מין זבח' וכיו"ב להלן מד. פט. וכן מעטו להלן סט. עופות מ'זבחים'. ולהלן קיט. וכן במנחות צ. 'רבי יונתן... הרי הוא אומר 'זבח' – ועוף אינו זבח' (וגם רבי יאשיה אינו חולק – ע"ש בחדושים המיוחסים לרשב"א). וכן בחולין מא רע"א].

ואמנם כן הוא בלשון המקרא, אבל בלשון המשנה והברייתא אפשר שהעופות בכלל זבחים. כן יש לפרש דברי התוס' בפסחים (סב: ד"ה ערל). ע' בכל זה בספר שער המלך ריש הלכות חגיגה.

וכן משמע מדברי הרמב"ם בסוף הקדמתו לסדר קדשים, שכל קרבנות בעלי החיים בכלל 'זבחים' הם. ומאידך מצינו לכאורה שדייקו מלשון 'זבחים' שנקטו החכמים, למעט עופות. ע' מנחות ג. [וע' במש"כ שם ביוס"ד לדחות] וע' גם בתוס' שם סג רע"א. ומכל מקום לשון 'כל הזבחים' כוללת גם עופות. כ"כ התוס' להלן עב. ד"ה אלא. וע"ע בית הלוי ח"ב לד, ו. עוד על ביטוי 'זבח' סתם שבמקרא ובדרו"ל, האם משמש כלפי כל הקרבנות – ע' תוי"ט ריש המסכת ובהגהות וחדושי רצ"ה ברלין שבסוף המסכת; חדושי הנצי"ב פסחים עז.

‘אלא לזבח רביא הוא’ – והוא הדין אם שחטו לעופות ולמנחות – הרי הוא נעשה שלמים, ואף על פי שכתוב 'זבח', הלא התרבה כל הבא בנדר ובנדבה, וכמו שאמרו לעיל (זבח תודה להלן, ו: מדפי הספר. ובשפת אמת צידד בדבר).

‘אימא כל דשחיט להוי כמותה? – אי הוה כתיב לשלמים וזבח כדקאמרת, השתא דכתיב לזבח שלמים... אימא לכל דשחיט ליה להוי כוותיה...’ – הקשה שוב אותה קושיא שהקשה לעיל, לפי שעתה נשתנה הדרש ו'זבח שלמים' מתפרש ככלל ופרט או כריבוי ומיעוט, ואינו מתפרש כביטוי אחד דבוק, זבח של שלמים – הלכך אין שייך עתה התירוצ' 'אי הוה כתיב לשלמים וזבח' (צאן קדשים; גליונות קה"י, ועוד).

דף ט

‘אטו חטאת ואשם מי לא מיתאכלי?’ – אע"פ שחטאת לעולם אינה באה אלא לכפרת חטא מסוים, סלקא דעתין לומר שגזרת הכתוב היא שייעשה קרבן זה לחטאת ואע"פ שלא חטא (עפ"י קרן אורה). יש להוסיף שמצינו 'חטאת' ללא חטא – בחטאת נחשון, כדלהלן בע"ב. וע"ע קה"י נדרים ה; מתן קדש (לרנ"י מלינובסקי).

‘ליהוי מעשר, למאי הלכתא... ולמלקא עליה (בלא ימכר) בלא יגאל’ – כתב הרמב"ם (בכורות ה,ה): 'ויראה לי שהמוכר מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח, ולפיכך אינו לוקח...'. והעירו המפרשים (ע"ש במשנה למלך ועוד) מן המפורש כאן, שלוקין. ויש שתלו זאת במחלוקת אביי ורבא (בפ"ק דתמורה) בענין כל

יב. האם חטאת מכפרת על ביטול מצות עשה?

ב. יורש המביא עולת מורישו, האם מרצה לו על עבירות 'עשה' שבדיו?

א. אמר רבא: חטאת מכפרת על חייבי עשה, מ'קל וחומר'. ואע"פ שמעיקרה אינה באה אלא על לאוין שיש בהם כרת, מכפרת מקופיא גם על 'עשה'. (ובתורת 'דורון' לריצוי, כעולה – ולא לכפרה ממש, שהרי התשובה שקדמה כבר כיפרה על ה'עשה'. וללא תשובה קודמת – 'זבח רשעים תועבה'. תוס' עפ"י הגמרא). יש מי שכתב שאינה מכפרת אלא על עשה בשגגה (זבח תודה). ואין הדבר מוסכם (ע' שפת אמת).

ב. כנוכר, לדברי רבא אין בעלים על קרבן הקרב לאחר מיתת בעליו, הלכך היורש אינו בעלי הקרבן. ואולם הסיקו לעיל (ו) שמ"מ מכפר עליו מקופיא. ולדברי רב פינחס בריה דרב מרי – נראה שמכפר לו מקיבעא (ערש"י; חזו"א).

דף ח

יג. א. מהן החומרות המיוחדות את החטאות דלהלן; חטאת חלב, חטאת נזיר וחטאת מצורע?

ב. האם אפשר ללמוד חטאת עבודה זרה מחטאת חלב? חטאת 'עולה ויורד' משאר חטאות?

א. מבואר בגמרא שאין ללמוד חטאות אלו זו מזו ב'מה מציינו'; שיש לפרוך (לחומרא) מה לחטאת חלב שכן מכפרת על חייבי כרת. חטאת נזיר וחטאת מצורע – שכן יש עמהן דמים אחרים, שלא כחטאת חלב. חטאת חלב וחטאת מצורע (ועוד חטאות) – אין להן שאלה, שלא כחטאת נזיר. חטאת חלב וחטאת נזיר אינם בדלות, שלא כחטאת מצורע שהדל מביא עוף במקום בהמה. חטאת מצורע – טעונה נסכים. (ע' מלאכת יו"ט).

ב. מבואר בגמרא שלמדים חטאת עבודה כוכבים מחטאת חלב לפסול בשינוי קדש, שכן שניהן באים על חטא שדינו בכרת.

חטאת 'עולה ויורד' נלמדים ב'מה הצד' מחטאת חלב וחטאת נזיר ומצורע (שכאשר תפרוך מה לחטאת חלב שכן כרת, תאמר בשבועת ביטוי ובשמיעת קול, או: מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות, תאמר בעולה ויורד – חטאת נזיר ומצורע יוכיחו. מה לאלו שכן יש עמהם דמים אחרים – חטאת חלב תוכיח. וחזר הדין. ומחטאת חלב ונזיר לבד אי אפשר ללמוד – שכן אינם בדלות. ומחטאת חלב ומצורע אי אפשר – שכן אינם בשאלה, תאמר בשבועה שישנה בשאלה. עפ"י רש"י ותוס').

דפים ח – ט

יד. א. קרבן פסח ששחטו בשאר ימות השנה, לשמו או שלא לשמו – מה דינו?

ב. מותר הפסח, כגון שעברה שנתו או עבר זמנו – מה דינו?

א. פסח בשאר ימות השנה ששחטו לשמו (לשם בעליו או לשם אחרים. ע' פסחים סא) – פסול. שחטו לשם אחד מן הקרבנות – דינו כשלמים, וטעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, כפי שדרשו חכמים מן המקראות (ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים; אם כשב; וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר), כמפורש בסוגיא. א. עשאו 'לשמו ושלא לשמו' – מסקנת הגמרא בפסחים שכשר. ויש אומרים שלרבי מאיר פסול (ע' בפירוט בפסחים נט-ס. ועע"ש לענין שינוי בעלים).

- ב. יש להסתפק בשוחט פסח בשאר ימות השנה לשם חולין, האם נעקר בזה ונכשר אם לאו. ולדעת הרמב"ם שהשוחט פסח בזמנו לשם חולין פסל, מסתבר שנחשבת זו עקירה להכשיר (עפ"י קרן אורה להלן יא:).
- ב. מותר הפסח קרב שלמים; בין שעברה שנתו של הקרבן [וכבר אינו ראוי לפסח לעולם], בין שעבר זמנו, בין עברו שניהם.
- א. אם נדחו בעליו לפסח שני והקרבן ראוי לכך – צריך עקירה, ואם נשחט בסתם הריהו פסח שלא בזמנו ופסול. אבל אחר פסח שני הריהו נעשה שלמים ממילא. ויש דעה אחת (בפסחים עג:) שאפילו בכגון זה צריך עקירה (עפ"י תוס').
- ובעברה שנתו כתבו התוס' (בפסחים ב: ד"ה ורבי) לדברי הכל כשר בסתם, שעברה שנתו היא עקירתו. ויש סוברים שאפילו שחטו לשם פסח כשר, כשלמים ששחטם לשם פסח (עתוס' ותורי"ד פסחים סד. ואין הדבר ברור – ע"ע גליונות קהלות יעקב יומא סג.).
- ב. עברה שנתו, אפילו שחטו בי"ד בניסן – הרי הוא שלמים, שהרי אינו ראוי לפסח (רמב"ם).
- ג. לדעת התוס' (כאן ובפסחים עא), אע"פ שמותר הפסח דינו כשלמים לענין מצוות השלמים כנ"ל, אינו נאכל לשני ימים כשלמים אלא ליום ולילה בלבד. ובדעת הרמב"ם נקטו אחרונים (קרן אורה; מנחת חינוך קמב, בקומץ המנחה) שגם לענין זמן אכילתו דינו כשלמים.

דף ט

- טו. מה דין חטאת-חלב באופנים הבאים:
- א. שחטה לשום חטאת של חטא אחר.
 - ב. שחטה לשום חטאת שאינה באה על חטא, כגון חטאת נזיר, מצורע, חטאת הנשיאים.
 - ג. שחטה לשום קרבן חטאת 'עולה ויורד'.
 - ד. שחטה במחשבה שיתכפר בה אדם שכבר מת.
 - ה. שיתכפר בה אדם שחייב חטאת של חטא אחר.
 - ו. שיתכפר בה אדם שחייב חטאת שאינה באה על חטא (כנ"ל).
 - ז. שיתכפר בה אדם שחייב חטאת על טומאת מקדש וקדשיו.
- א. אמר רב (רבא): חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, או לשם חטאת עבודת כוכבים – כשרה (וי"א אף עלתה לשם חובה. ע' במובא לעיל ז). ורב אחא בריה דרבא אמר משמו: פסולה.
- א. הרמב"ם פסק לפסול. ודוקא כששחט חלב לשם דם וכיו"ב, אבל חלב לשם חלב אחר – כשר (פסוה"מ טו,ו; שגגות ג. וע"ע לעיל ז). ובפסקי הרי"ד משמע שפסק להכשיר (כפי שהעיר המהדיר שם).
- ב. חטאת נזיר לשם חטאת מצורע וכד' – נראה שגם זה תלוי בשתי הדעות הנ"ל (עפ"י חזון איש. ונראה לכאן שחטאת נזיר לשם חטאת חלב – פסולה).
- ב. שחטה לשם חטאת שאינה באה על חטא, כגון חטאת נזיר ומצורע (ולכאורה נראה שה"ה לשם חטאת יולדת) – פסולה, שחטאות אלו דומות לעולות, והרי כאן שינוי קדש.
- כן הסיקו בסוגיא על פי מה שהוכיחו שאין לדרוש זאת תורת החטאת – תורה אחת לכל החטאות. ואולם ישנה דעה שלפי רבי שמעון למדים דרשה זו. ולפי זה נראה שכשרה, וכמו שאמרו בתחילה בשם מבוג. (עתוס').